

1. Jo‘raev, M. *Globalizatsiya va milliy madaniyat*. Toshkent: O‘zbekiston milliy ensiklopediyasi, 2012.
2. Norqobilov, S. *Madaniyatshunoslik asoslari*. Toshkent: Fan, 2016.
3. Tursunov, B. *Milliy madaniyat va globallashuv*. Toshkent: O‘zbekiston, 2014.
4. Raximov, T. *Madaniyatlararo muloqot va integratsiya*. Toshkent: Innovatsiya, 2017.
5. Qurbonov, M. *Ijtimoiy-madaniy rivojlanish nazariyalari*. Toshkent: Akadernashr, 2020.
6. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining qarorlari va farmonlari to‘plami. *Madaniyat va san’at sohasida strategik rivojlanish choralari*. 2017–2023 yillar.
7. Abduqodirov, A. *Milliy identitet va madaniy meros*. Toshkent: Ma’naviyat, 2019.
8. Odilova, Z. *Raqamli texnologiyalar va madaniy kontent*. Toshkent: Ilm Ziya, 2021.
9. O‘zbekiston Respublikasi Madaniyat vazirligi. *Milliy madaniyatni saqlash va rivojlantirish strategiyasi*. Toshkent, 2022.

### **ADABIYOT FANINING ESTETIK TARBIYADAGI AHAMIYATI**

**Mirzayeva Komila Kamolovna**

*Buxoro davlat universiteti Filologiya va tillarni o‘qitish:*

*o‘zbek tili va adabiyoti yo‘nalishi 5-kurs talabasi.*

**Annotatsiya:** Ushbu maqolada adabiyot fanining estetik tarbiyadagi roli, badiiy vositalarning estetik didni shakllantirishdagi o‘rni hamda mashhur o‘zbek adiblarining asarlari misolida estetik ifoda vositalari tahlil etilgan. Shuningdek, adabiy-estetik tafakkurni rivojlantirishda interaktiv metodlarning o‘rni va samaradorligi yoritilgan. Maqola maktab adabiyot darslarini estetik tarbiyaga xizmat qildirishni istovchi o‘qituvchilar uchun metodik va nazariy asos bo‘lib xizmat qiladi.

**Kalit so‘zlar:** Adabiyot, estetik tarbiya, badiiy vositalar, obraz, tashbeh, metafora, interaktiv metod, poetika, dramatizatsiya, did tarbiyasi.

**Annotation:** This article analyzes the role of literature in aesthetic education, the role of artistic techniques in shaping aesthetic taste, and the use of aesthetic expression tools in the works of prominent Uzbek writers. Furthermore, the article discusses the role and effectiveness of interactive methods in developing literary-aesthetic thinking. The paper serves as both a methodological and theoretical basis for teachers who aim to integrate aesthetic education into school literature lessons.

**Keywords:** Literature, aesthetic education, artistic techniques, image, simile, metaphor, interactive methods, poetics, dramatization, taste education.

## **“BEHBUDIY IZDOSHLARI” ILMIY VA IJODIY ISHLAR TANLOVI**

**Аннотация:** В данной статье анализируется роль предмета литературы в эстетическом воспитании, место художественных средств в формировании эстетического вкуса, а также средства эстетического выражения на примере произведений известных узбекских писателей. Также рассматривается роль и эффективность интерактивных методов в развитии литературно-эстетического мышления. Статья служит методическим и теоретическим основанием для учителей, стремящихся интегрировать эстетическое воспитание в уроки литературы в школе.

**Ключевые слова:** Литература, эстетическое воспитание, художественные средства, образ, сравнение, метафора, интерактивные методы, поэтика, драматизация, воспитание вкуса.

Zamonaviy o‘zbek ta’limi sharoitida barkamol avlodni tarbiyalash – pedagogikaning asosiy vazifasiga aylangan. Bu jarayonda estetik tarbiya muhim ahamiyat kasb etadi. Estetik tarbiya — bu insonning go‘zallikni idrok etishi, badiiy zavq va tafakkurga ega bo‘lishi, axloqiy ideallar sari intilishi jarayonidir. Ayniqsa, o‘quvchilarning estetik didini shakllantirishda adabiyot fanining o‘rni beqiyosdir.

Adabiyot inson qalbiga bevosita ta’sir etuvchi, ruhiy-ma’naviy kamolotga xizmat qiluvchi san’at turi sifatida estetik tarbiya vositasi sifatida faoliyat yuritadi. Badiiy asarlar orqali o‘quvchi hayotga yangicha nazar bilan qarashni, obrazli fikrlashni, san’at tilida so‘zlashni o‘rganadi.

Ushbu maqolada adabiyot darslarining estetik tarbiyadagi o‘rni, badiiy vositalar orqali tarbiyaviy ta’sir kuchi, o‘quvchi tafakkurini estetik mezonlar asosida rivojlantirishning interaktiv yondashuvlari yoritiladi. Shuningdek, taniqli adiblarning asarlaridagi estetik elementlarga tahliliy yondashuv beriladi.

### **Asosiy qism**

#### **1. Adabiyotning estetik tarbiyadagi badiiy vositalari**

Adabiy asarlar estetik tarbiyaning eng muhim manbalaridan biridir. Har bir adabiy matn o‘zida syujet, kompozitsiya, obraz, badiiy til, stil, simbolika kabi adabiy komponentlar orqali go‘zallik mezonlarini mujassamlashtiradi.

A. Qodiriyning “O‘tgan kunlar” romanidagi Kumush obrazida sadoqat, iffat, estetik go‘zallik mujassam. Kumushning tasvirida ishlatilgan epitetlar va badiiy tasvir vositalari obrazning nafaqat tashqi, balki ichki go‘zalligini ochib beradi.

Cho‘lponning “Kecha va kunduz” romanida Zaynab obrazida lirizm bilan uyg‘unlashgan ichki go‘zallik aks etadi. Asarda ishlatilgan lirizm, metaforalar, qiyoslar orqali o‘quvchida nafaqat aqlan, balki qalban ta’sir uyg‘onadi.

Erkin Vohidovning “O‘zbekim” she’ridagi simbolik obrazlar orqali o‘quvchi milliy iftixorni, estetik ruhiyatni anglaydi. “Ko‘hna tarix”, “mumtoz she’rlar” kabi tasvirlar — milliy go‘zallik ramzidir.

## **“BEHBUDIY IZDOSHLARI” ILMIY VA IJODIY ISHLAR TANLOVI**

Abdulla Oripovning “Sen bahorsan, ona tilim” she’rida antropomorfizm, tasviriylilik, tashbehlar orqali go’zallik timsoli sifatida ona tilining ruhiy-estetik mohiyati ochib beriladi.

Asqad Muxtorning “Ulug’bek xazinasi” asarida ilm-fan estetik qadriyat sifatida ko’rsatiladi, Ulug’bek obrazida ma’naviy komillik, ichki go’zallik mujassam.

### **2. Janrlar va estetik idrok**

Epik janr: Voqelikni badiiy syujet orqali ifodalaydi, obrazlar orqali go’zallik va axloqiy ideallarni tushuntiradi.

Lirik janr: She’rda tuyg’ularning poetik ifodasi orqali estetik zavq uyg’otadi.

Dramatik janr: Konflikt va sahna vositalari orqali hissiy kechinmalar estetik tarzda aks ettiriladi.

### **3. Interaktiv metodlar orqali estetik tarbiya**

Metodlar va ularning estetik foydasi:

a)obrazli dramatisatsiya -o’quvchining empatiyasini, ichki kechinmalarni his qilishini oshiradi.

b)badiiy tahlil metodlari-go’zallikni tahlil qilish va chuqur anglash imkonini beradi.

c) she’rdan rasm chizish- estetik tasavvur va ko’rgazmali ifoda hosil qiladi.

d)Simvolik tahlil-ramziy obrazlar orqali estetik tafakkur shakllanadi.

e)tashbeh izlash o’yini - badiiy tilni tushunish va tahlil qilish ko’nikmasini rivojlantiradi.

Adabiyot fani orqali o’quvchilarga estetik tarbiya berish — bu ularning qalbida go’zallikka muhabbat uyg’otish, hayotni badiiy idrok etish, ruhiy-axloqiy qadriyatlarni anglashga yo’naltirish demakdir. Adiblarning badiiy asarlarida mujassam obrazlar, poetik ifoda vositalari va go’zallikni ifodalovchi badiiy tafakkur elementlari o’quvchida estetik did, fikr va his uyg’otadi.

Interaktiv metodlar orqali adabiyot darslari yanada mazmunli va his-tuyg’ularga boy bo’ladi. Estetik tarbiya — bu san’at, badiiyat, ruhiy komillik yo’lidir. Bu yo’lga o’quvchini yetaklash esa, o’qituvchining ijodiy yondashuviga bog’liq.

### **FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:**

1. Qodiriy, A. (2009). O’tgan kunlar. Toshkent: G’afur G’ulom nomidagi NMIU.
2. Cho’lpon. (2017). Kecha va kunduz. Toshkent: Akademnashr.
3. Vohidov, E. (2001). O’zbekim. Toshkent: Yozuvchi.
4. Oripov, A. (2003). Sen bahorsan, ona tilim. Toshkent: Adabiyot.
5. Muxtor, A. (2004). Ulug’bek xazinasi. Toshkent: Sharq.
6. Karimov, I. (1997). Yuksak ma’naviyat — yengilmas kuch. Toshkent: Ma’naviyat.
7. Shoabdurahmonov, M. (2006). Adabiyot nazariyasi. Toshkent: O’qituvchi.
8. Tohirov, Q. (2015). Estetik tarbiya nazariyasi va amaliyoti. Toshkent: Fan.
9. O’zbekiston Respublikasi Davlat ta’lim standarti (2021).
10. Zunnunov, H. (2022). “Adabiy obraz va estetik anglash.” Pedagogik izlanishlar, 4(2), 45-50.